

کشاکش در نهر زرد^۱

نوشته : والریا میلر^۲

مترجم : حمید رضا زرنکار

منبع : PLA Notes ,No ۴۳, Feb ۲۰۰۴

اشاره :

مطلب حاضر بیان نمونه‌ای از مبارزات اجتماعی مردم مناطق کمتر توسعه یافته جنوب آمریکا در واپسین دهه های قرن بیستم برای دستیابی به حقوق زیست محیطی خویش است. در گزارش شیوه‌ای از فعالیت های مدنی علیه قانون شکنی های منابع قدرت در این ابرقدرت سرمایه داری با حفظ انضباط اجتماعی و تاکید بر همکاری ذینفعان محلی و محافل پژوهشی تشریح شده است.

مقدمه :

روایت های مدافعه گری اجتماعی در آمریکا در عین ناشناخته بودن ، چالش های مشترک خاصی را که در تلاش های گروه های حاشیه ای برای تحقق حقوق خود فرا روی آنان قرار دارد فاش می سازد. تعامل قدرت، تبعیض و فقر نه تنها شکل دهنده شرایط جوامع روستایی در آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین است، بلکه شرایط جوامع روستایی ایالات متحده را نیز شکل می دهد. تجربه نهر زرد در ایالت کنتاکی^۳ بینش ویژه ای را برای پویایی تغییر، سازماندهی شهروندی و کنش ورزی در جنوب آمریکا عرضه می دارد.

تاریخچه

در شرایط زندگی در کوهستان آپالاش^۴ (یکی از فقیرترین و استثمار شده ترین نواحی کشور) ساکنان جامعه کوچک نهر زرد به مدافعان حقوق خود بدل شدند. مسایل ناشی از فعالیت آلوده سازی توسط موسسات بخش خصوصی و بی تفاوتی دولت سلامتی و معیشت مردم را تهدید نمود. مادران، پدران، کشاورزان، کارگران معدن، کارگران راه آهن، معلمان و کارمندان برای مبارزه با آلودگی منابع آبی و آلودگی اراضی خود در قالب تشکل شهروندان نگران نهر زرد^۵ به هم

^۱ Yellow Creek

^۲ Valeria Miller

^۳ Kentucky

^۴ Appalachia

^۵ The Yellow Creek Concerned Citizens

پیوستند. در آمریکا کمپانی‌هایی که مواد سمی به کار می‌برند یا تولید می‌کنند اغلب در اجتماعات فقیرتر جنوب یعنی در جایی که شهروندان در حفظ مشاغل فعال نیستند و دولت جوابگو نمی‌باشد مستقر می‌گردند. در چنین شرایطی انگیزه‌های سنتی قدرت به صنعت تمایل بیشتری داشته و مشارکت اجتماعی را سست می‌سازند. صداها و فقر به مثابه پدیده‌هایی ناجور و بی‌کفایت تلقی می‌شوند و طرد می‌گردند. به عنوان مثال اهالی کوهستان آپالاش همچون قوم سنتی کند ذهن و کودنی که فاقد توانمندی در مطلع شدن یا تبدیل به شهروندان فعال می‌باشند نگرسته می‌شوند. نخبگان مغرض سیاسی و اقتصادی چنین کلیشه‌هایی را تقویت نموده و سیاست عمومی را برای تطبیق با منافع خود شکل می‌دهند.

در چنین شرایطی بود که مردم متحمل مبارزه‌ای پانزده ساله برای بازگرداندن سلامتی به منابع آبی و جامعه خود شدند. آنان در این راه به پیروزی‌های کوچک و بزرگی در عرصه‌های مختلف -از دادگاه و انجمن شهر گرفته تا افکار عمومی و نگرش‌های خویش در مورد خصلت‌های شهروندی و رهبری- دست یافتند. پیروزی در جریان اقامه دعوی در دادگاه محلی با ایجاد یک بنیاد اجتماعی نظارت بر سلامتی زمینه ساز موفقیت‌های بعدی گردید. راهبردهای چند وجهی درس‌هایی را در مورد این که چگونه گروه‌های محلی می‌توانند دولت و شرکت‌ها را به استانداردهای بهداشت محیط و عدالت پاسخگو نگهدارند عرضه می‌دارند.

سازماندهی و شبکه‌سازی محلی

شرکت چرم سازی میدلزبورو^۶ که توسط گروه تجاری شیکاگو^۷ مالکیت و مدیریت می‌شود مواد شیمیایی خطرناکی را در منطقه انبار نمود. کارخانه کنتاکی به عنوان بخشی از عملیات چرم سازی و دباغی در سطح بین‌المللی فعالیت می‌کند. شرکت با همدستی کامل مقامات دولت محلی آب مصرفی منطقه را آلوده ساخت و سامانه تصفیه پساب را با اضافه بار مواجه کرد. شکایت‌های انفرادی اهالی نتیجه بخش نبود. خشکسالی ۱۹۸۰ کشاورزان کوچک مقیاس ناحیه را ناچار به بهره‌گیری از آب نهر برای دامپروری نمود و مردم را برای اولین بار به سازماندهی فعالیت‌ها سوق داد. زمانی که دام‌های اهالی به ناگاه پس از آشامیدن آب نهر تلف شدند سکنه در صدد اطلاع از دلیل موضوع برآمدند. چه کسی مسئول بود؟ اگر آب نهر سمی بود آیا آب چاه برای استفاده انسان‌ها لزوماً سالم است؟ به این ترتیب مردم در صورت مسمومیت چه می‌توانستند انجام

^۶ Middlesboro Tanning Company

^۷ Chicago Business Group

دهند؟ از آن هنگام که شهروندان ناحیه نهر زرد چنین پرسش هایی را مطرح ساختند آنان توانستند نسبت به بسیاری از مسائل که پیش تر از آن ها آگاهی نداشتند _ نظیر بیماری سرطان، مواد شیمیایی، فساد، سامانه دفع پساب _ اطلاعات بیشتری کسب کنند. مهم تر از همه آن که آنان از دانش و نیروی جمعی در جهت یک حرکت نیرومند محلی برای ایجاد تحول و پاسخگویی استفاده کردند.

اهالی نهر زرد در این راه کمک هایی را از مرکز پژوهش و آموزش کوهستانی^۸، سازمان غیر دولتی که جنبش های اجتماعی و گروه های اجتماعات محلی جنوب را حمایت می نمود دریافت کردند. مرکز مزبور با الهام از مدارس دانمارکی در دهه ۱۹۳۰ به عنوان یک اتحادیه مرکزی سازماندهی آغاز به کار نمود. این سازمان غیر دولتی در دهه های پنجاه و شصت بر سر عدالت نژادی و بعدها عدالت اقتصادی و زیست محیطی و سازماندهی اجتماعی فعالیت می کرد. به دلیل بی اعتمادی به تازه واردان و نیز آگاهی از اهمیت کسب توانمندی با اعضای گروه کاری نهر زرد^۹ مذاکره گردید. هدف نهایی مرکز پژوهش و آموزش کوهستانی از این اقدامات حصول اطمینان از برخورداری جامعه محلی از احترام و اقتدار بود. مرکز مذکور در قالب یک رابطه مستمر گروه نهر زرد را از حمایت های راهبردی زیر بهره مند ساخت.

- آموزش ویدیویی.
- مبادلات با سازمان ها و دیگر کنش ورزان اجتماعی.
- شناسایی دانشمندان و تامین کنندگان مالی.
- راهنمایی های مفید برای بهره مندی از قانون آزادی اطلاعات برای کشف حقیقت در مورد فعالیت های شرکت و دولت.

ناحیه نهر زرد از همکاری دو تن از شخصیت های اساسی جامعه محلی (لاری و شیلایلسون^{۱۰}) برای هماهنگی های برنامه های منطقه ای بهداشت محیط و عدالت سود برد. تجربه نهر زرد به به جان بخشیدن به مدارس اس.تی پی (مخفف عبارات سمی سازی متوقف/کارگاه های حفظ سیاره برقرار^{۱۱}) کمک کرد. این مدارس صدها تن از فعالان اجتماعی را برای فعالیت در زمینه راهبرد فعالیت عدالت زیست محیطی و یادگیری از تجارب یکدیگر گرد آورد.

^۸ Highlander Research and Education Centre

^۹ Yellow Creek Group

^{۱۰} Larry and Sheila Wilson

^{۱۱} STP (Stop the Poisoning / Save the Planet Workshops)

همانند بسیاری از کارزارهای زیست محیطی گروه نهر زرد نیز مجبور بود در دو زمینه کشف مواد سمی شیمیایی و امور حقوقی تخصص یابد. اعضا با استفاده از قانون آزادی اطلاعات مدارک مربوط به دروغ ها و قانون شکنی های شرکت و دولت محلی را کشف کردند. گل و لای سمی ناشی از فعالیت های دباغی، سامانه تصفیه خانه فاضلاب شهری را پوشانده و تولید آب آشامیدنی سالم را غیر ممکن ساخته بود. مقامات و صاحبان شرکت مکرراً وقوع قصور و کوتاهی و وجود خطر را تکذیب می کردند. گروه به همراه پژوهشگران دانشگاه و دانشمندان برای مقابله با چنین ادعایی به انجام بررسی های بهداشتی و تصویر برداری از نحوه انباشت زباله ها مبادرت نمود تا میزان آلودگی سمی مشخص شود. آن چه که به دست آوردند عظمت نگرانی هایشان را تایید نمود. مطالعات فاش ساخت که نرخ سرطان خون در ناحیه پنج برابر متوسط ملی و میزان سقط جنین و تولد ناقص در حد هشدار دهنده ای است.

در همان حال که گروه نهر زرد پرده های دروغ را کنار می زد خشم اعضا و تعهد آنان برای متوقف ساختن سوء استفاده ها آشکار می شد. آنان ساختمان انجمن شهر را تصرف کردند؛ از رسانه ها برای آگاهی رسانی بهره گرفتند؛ صلیب سرخ را برای حمل آب سالم به کار گرفتند؛ روزهای پاکسازی نهر را سازماندهی کردند و در برابر کنگره حاضر و ادای شهادت نمودند. کنگره نیز مقامات دولتی را تحت فشار قرار داد تا استانداردهای آب تمیز را اعمال کنند و در همان زمان اعضا برای تامین مالی مبارزه مراسم جشن و قرعه کشی ترتیب دادند. سرانجام آنان به یک دولت محلی اصلاح گرا رای دادند. در سال ۱۹۸۵ یک خط انتقال آب سالم به ناحیه کشیده شد. با این حال هر یک از اقدامات با مسائل و مخاطراتی همراه بود. به گلوله بستن چند تن از رهبران این حرکت؛ دستکاری عمدی در ترمز خودروهایشان، گرفتاری های خانوادگی آنان و ... از جمله این مسائل و مخاطرات بود. کارخانه چرم سازی گروه نهر زرد را به اتهام " زیان به تجارت " متهم کرد و خواستار دریافت ۳ میلیون دلار غرامت شد. تشکیلات شهری نیز گروه را به اتهام " افترا به اشخاص " مورد پیگرد قرار داد. گروه علیرغم میل خود به این نتیجه رسید که اعضا برای ناچار نمودن مقامات به اطاعت از قانون و جبران زیان هایی که به جامعه وارد کرده اند باید به محکمه مراجعه کنند. در سال ۱۹۸۳ اهالی پرونده دادخواستی را علیه مقامات دولتی شهر و شرکت تشکیل دادند. بعدها گروه پیگیری یخشی از هزینه های مورد درخواست از شهرداری را پس از آن که مقامات به برخی از تقاضاها پاسخ دادند مسکوت گذارد. شهرداری امکانات چندین میلیون دلاری را برای تصفیه آب احداث نمود. قواعد سخت گیرانه ای بر کارخانه چرم سازی قبولانده شد؛ ۳۹۰ هزار دلار بابت خسارت به ساکنان پرداخت گردید و شهرداری اتهام و جرم دریافت رشوه را

پذیرفت. با این حال مقامات با انجام برخی فعالیت های حقوقی جریان دادرسی را به مدت دوازده سال به تعویق انداختند و برای اجرای دادرسی در خارج از منطقه اصرار ورزیدند. گروه نهر زرد برای حفظ تعهد وکلای خود در طول این فرایند طولانی گروه کوچکی از اعضا را با مسئولیت خاتمه دادن و سرپرستی لایحه حقوقی با کمک کادری حقوقی به کار گمارد. سرانجام در ۳۰ ژانویه ۱۹۹۵ جامعه محلی صاحبان کارخانه چرم سازی را در برابر هیئت منصفه قرار داد. جریان دادگاه یازده روز به طول انجامید.

هیئت منصفه از نتیجه آزمایش های علمی در خصوص سقط جنین ها و تولدهای ناقص سخت یکه خورد. یک پژوهشگر دانشگاهی نتیجه آزمایش های مربوط به تاثیر آب نهر زرد را بر غشای جنینی ماهیان ارائه مود. در مکان های نزدیک به سامانه تصفیه آب نرخ های بقا از صفر تا شانزده درصد بود. اعضای هیئت منصفه ناگزیر شدند تصاویر بزرگ رنگی را که در آن ها تولد ناقص ماهیان نشان داده می شد مشاهده نمایند. اعضای هیئت منصفه پس از مشاهده تصاویر ستون های خمیده مهره و بدن های تغییر شکل یافته ماهیان در جای خود میخکوب شدند و به نشانه انزجار سرهای خود را تکان می دادند. دیدن عرضحال اهالی در مورد تلف شدن نوزادان؛ تولدهای ناقص، سرطان ها و بدن های تغییر شکل یافته اشک را در چشمان اعضای هیئت منصفه جمع نمود و در تالار دادگاه سکوتی را حکمفرما نمود.

همراهی جامعه محلی و شواهد تخصصی برای صاحبان کارخانه مهلک بود. هیئت منصفه شرکت و چهار تن از صاحبانش را در مورد یک کوتاهی عمده گناهکار تشخیص داد و به همراه شهرداری میدلزبورو به پرداخت یازده میلیون دلار هزینه به منظور نظارت و شناسایی اثرات انتشار مواد سمی محکوم کرد. به علاوه هر یک از صاحبان صنایع به پرداخت ۴/۱ میلیون دلار به شهروندان به دلیل جرایم وارده محکوم شدند.

دلایل موفقیت

دلایل زیادی برای موفقیت ماجرای نهر زرد وجود دارد. برخی از این دلایل عبارتند از:

- ایجاد اعتماد در تعداد پرشماری از اعضا.
- اشتراک وسیع در مسئولیت های رهبری.
- گشودگی و شفافیت وسواس آمیز در تمامی مناسبات مالی.
- به کار گیری فرآیندهای مردم سالارانه و تائید همکاری ها توسط اعضا.
- تضمین صحت اطلاعات بر پایه اجتماع و دانش محلی.

- طراحی فعالیت هایی که هم روحیه طنزآمیز و هم عقل سلیم را در مواجهه با قدرت به کار می گیرد.
- حفظ وجهه پاسخگویی در وکلا و دیگر متخصصان در قبال تصمیمات گروه.
- کسب حمایت راهبردی یک سازمان غیر دولتی همکار.
- برگزاری مسابقات بولینگ در روزهای پنج شنبه و مراسم جشن در روزهای شنبه هر هفته برای حفظ روحیه و سلامتی اعضا.

یادداشت

والریا میلر هماهنگ کننده همراه، مشارکت کننده جمعیت شهروندان نگران نهر زرد و مسئول مستندسازی آموخته های فعالیت جمعیت مذکور (۱۹۹۶-۱۹۹۰) می باشد. او همچنین مشاور ویژه مرکز پژوهش و آموزش کوهستانی در سال های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۵ بود که آن مرکز نیز به نوبه خود به عنوان هماهنگ کننده برنامه مبادلات بین المللی برای جلب فعالان اجتماعی از کشورهای کنیا، نیکاراگوا، اندونزی و آمریکا (۱۹۹۴-۱۹۹۱) فعالیت داشت.

این مقاله از مطلب پیروزی در نهر زرد (Victory at Yellow Creek) که توسط همین مولف در گزارش های تابستان ۱۹۹۵ مرکز پژوهش و آموزش کوهستانی نوشته شد اقتباس گردیده است.